

בס"ד, יום ראשון ה' תמוז תשע"א

שם: _____

זמן: _____

מבחן שבועי מסכת חולין עג – עט (121)

א. 1) מהיכן הכריח רבי מאיר את שיטתו בענין הכשר שחיטה לאבר העובר היוצא? ומה השיבו רבנן על טענתו? (2) האם דין אבר המדולדל שוה לדין אבר היוצא דעובר, ומדוע (פרט להזוי אמינא ולמסקנא)? ומהיכן הוכיחה הגמ' את דינו של האבר המדולדל?

ב. 1) כיצד דין טומאתם של אבר או בשר המדולדלים באופן שהבהמה מתה, ומה הטעם לדין זה? (2) מהיכן וכיצד סברה הגמ' להוכיח לענין "שחיטה עושה ניפול" גבי אבר או בשר המדולדלין? והאם הוא מוכרח ומדוע? והאם יש להוכיח מהא דמבואר התם במתניתין דמהני להו הכשר דם שחיטה, ומדוע? (3) בשר הפורש מאבר מן החי, מה דינו לענין טומאת אבר מן החי? והאם לענין טומאת אוכלין צריך הוא הכשר מים (פרט), ומדוע? והאם אף רבי שמעון דסבירא ליה דהשחיטה גופה מכשרת נמי מודה לדין זה, ומדוע?

ג. 1) כיצד הורה רב בדין האוכל מאבר המדולדל שבבהמה, ומאי אתי לאשמועינן? (2) מה ילפינן מדכתיב בשרצים "כֹּל אֲשֶׁר יִפֹּל עָלָיו מֵהֶם בְּמַתָּם יִטְמָא", וכיצד ילפינן לה? (3) האם פלוגתת רבי מאיר ורבנן בענין אבר היוצא דעובר איירי בעובר מת או בעובר חי, ומדוע? (4) בן שמונה חי שיצא ממעי אמו, האם מהני ליה שחיטת עצמו לטהרו מידי טומאת נבילות, ומדוע? (5) האם שחיטה מהני לטריפה כדי להוציאה משם נבילה, ומניין?

ד. 1) בהמה ששחטה ומצא בתוכה עובר בן ט' חי או מת, האם נותר הוא בשחיטת אמו, ומדוע? והאם אפשר לפשוט מדין זה אי מהני שחיטה לבן ט' חי בעורו במעי אמו, ומדוע? 2) מה דינו של האוכל מדרמו של עובר שנמצא במעי אמו לאחר השחיטה, ומדוע? 3) מה דין חלבו ושמנו של גיד הנשה? והאם בגידו של שליל הדין שונה, ומניין? 4) מה דינו של הרובע בן פקועה או מפרכסת, ומדוע? 5) האם מהני לפדות פטר חמור בשה בן פקועה, ומדוע?

ה. 1) "עבר בנהר הוכשר הלך לבית הקברות נטמא", במאן איירי, וכמאן תנא אזלי, ומדוע דווקא כוותיה? ומה סבר רבי יוחנן להוכיח מינה, והאם הוא מוכח ומדוע? 2) מאימתי דגים מקבלים טומאה, ומדוע? ובאיזה אופן יש ספק האם כבר מקבלים טומאה, ומדוע? ומאי האי "דג מקרטע" ומה דינו לענין קבלת טומאה? 3) האם מותר לאכול חלב של בן ח' שנולד או שנמצא במעי אמו לאחר שחיטתה ומדוע? וכיצד הדין בחלב של בן ט' שנמצא במעי אמו לאחר שחיטתה, ומדוע? והאם באופן שתלשה ממעיה קודם שחיטתה הדין שונה, ומדוע? והאם אפשר לפשוט מדין החלב שנתלש ממעיה קודם שחיטה לנידון אי מהני שחיטה לעובר בן ט' במעי אמו, ומדוע?

ו. 1) השוחט את הטריפה ומצא עובר במעיה, האם מהני ליה שחיטת אמו או שחיטת עצמו (פרט), ומדוע? והאם יש להוכיח מהדין המבואר במתניתין לעיל גבי קרעה ומצא בה בן ט' חי, ומדוע? 2) מאי איכא בין חכמים לרבי שמעון שזורי בענין בן ט' חי שנמצא במעי אמו, וכיצד קיימא לן ומדוע? והאם בכל גווני קיימא לן הכי, ומדוע? 3) מה חידוש רב משרשיא בענין בנו של בן פקועה הנולד מבהמה מעלייתא, ומדוע? והאם יש מאן דפליג אדבריו, ומדוע?

ז. 1) מה דינה של בהמה שנחתכו רגליה למעלה מן הארכובה העליונה? ומה דינה היכא דנחתכו רגליה בין הארכובה העליונה לארכובה הנמכרת עם הראש? ומה דינה היכא דנחתכו רגליה למטה מן הארכובה הנמכרת עם הראש? ובאיזה ארכובה איירי מתניתין, ומניין? והאם יש אופן דיש בה טריפה ברגליה אמילו היכא דהעצם גופיה לא נחתכה? 2) היכן מתחיל כח צומת הגידין, והיכן הוא מסתיים, וכיצד אפשר להכירו בבהמה גסה ובבהמה דקה?

ח. (1) כמה צריך שיפסק מצומת הגידין כדי שיחשב "ניטלה צומת הגידין", והאם יש נפקא מינה בין עוף לבהמה ומדוע? (2) כיצד פסק רש"י הלכתא בעינן נחתכו רגליה ובענין ניטל צומת הגידין, ומדוע פסק הכי? (3) כיצד הדין בנשברו רגליה ולא נחתכו? ומה דינה הרגל השבורה לענין היתר אכילה ולענין טומאת נבלות, ומדוע? (4) מה הוא "רוב בשר" שנשנה לענין נשבר העצם? והאם העור גופיה גם יכול להועיל בפני עצמו או להצטרף עם הבשר?

ט. (1) מה דינם של גידים הרכים לענין טומאת אוכלין, והאם אפשר ללמוד מהתם אף לענין להמנות עליהם בפסח, ולענין להצטרף עם בשר להגין על עצם שנשברה, ומדוע? (2) כיצד הדין בעצם שנשברה ממנה קורטיתא? (3) כיצד הדין היכא דהבשר אינו דבוק לעצם, והאם אפשר ללמוד את דינו מדין עור, ומדוע? וכיצד הדין היכא דהבשר נקדר בעיגול נגד השבר? (4) השוחט את הבהמה ומצא בה שליא, האם מותרת היא באכילה ומדוע? ומה דינה לענין טומאת אוכלין ולענין טומאת נבלות, ומדוע?

י. (1) עור ששלקו, מה דינו לענין טומאת נבלות ולענין טומאת אוכלין, ומדוע? (2) שליא שיצאתה מקצתה, האם מותרת באכילה ומדוע? והאם היכא שנמצא באותה שבתוכה ולד אחר הדין שונה, ומדוע? והאם באופן שהולד קדם לשליה הדין שונה, ומדוע? (3) המפלת מין חיה או עוף, מה דינה לענין טומאה, ומדוע? וכיצד הדין היכא דיצאה עמה אף שליא? (4) המבכרת שהפילה שליא כיצד נוהגים בה ומדוע? והאם במפלת חררת דם הכי דינא, ומדוע? וכיצד הדין בבהמת קדשים שהפילה שליא?

יא. (1) כיצד נוהגים עם אילן שמשויר פירותיו, ומדוע הותר לעשות הכי? (2) האם אותו ואת בנו נוהג בחולין או במוקדשין, ומנלן? ומה הוי אמינא בלאו האי ילפותא, ומדוע? והאם נוהג הוא בכל זמן, ומדוע? (3) האם השוחט אותו ואת בנו מותר באכילה? ומאי קמשמע לן בהאי דינא? (4) באיזה מינים נוהג איסור אותו ואת בנו, ומנין? והאם אפשר ללמוד לענין אחרים בגזירה שוה דשור שור משבת, ומדוע?

יב. 1) "זה בנה אב כל מקום שנאמר שה אינו אלא להוציא את הכלאיים", מהיכן ולפינן להאי בנין אב, ולמאי נפקא מינה האי בנין אב, ומדוע בלא האי בנין אב לא הוי ידעינן האי דינא? 2) מה דינם של כלאיים לענין אותו ואת בנו, ומניין? והאם כל הדינים שנאמרו גבי שה דפדיון פטר חמור נאמרו אף לענין שה דאותו ואת בנו, ומדוע? 3) האם אותו ואת בנו ושילוח הקן נוהגים בין בזכר ובין בנקבה, ומניין? וכיצד קיימא לין?

יג. 1) האם מותר להרביע פרדות זה על זה, ומדוע? והאם אפשר ללמוד את דינו מדין אשות בחציו עבר וחציו בן חורין, ומדוע? וכיצד הדין להרביעו על מין אמו, ומדוע? 2) המסתפק על פרד האם אמו סוסה או חמורה, האם יש לו אפשרות לפשוט את ספיקו, ולמאי נפקא מינה? ומה הוכיחו מהאי מילתא?

יד. 1) כוי שאביו תייש ואמו צביה, מה דינו לענין אותו ואת בנו, ולענין כיסוי דמו, ולענין חיוב מתנות לכהן, ולענין קלבו, ומדוע? 2) כוי שאביו צבי ואמו תיישה, מה דינו לענין אותו ואת בנו, ולענין כיסוי דמו, ולענין חיוב מתנות לכהן, ולענין קלבו, ומדוע? 3) מי שנה להאי משנה דאין שוחטין כוי ביום טוב, ובאיזה כוי איירי, ומדוע?

בהצלחה!

תשובות למבחן חולין עג עט

א. (1) רבי מאיר טען, דאם הועילה שחיטה על האבר לטהרו מידי טומאת נבלה, אין שום טעם לומר דלא הועילה עליו שחיטה להתירו באכילה, ומהא דאסרו באכילה, על כרחך דהשחיטה כלל לא חלה על האבר היוצא. ואף דבטריפה חזינן דיש עליו שחיטה רק לטהרו מידי טומאת נבילה, שאני התם דהשחיטה היא בגוף הבהמה הטרפה. ורבנן השיבו, דאדרבה הא מצינו דהשחיטה מועלת לדבר שאינו גופה טפי מלגופה, דהרי חותך מן הטחול והכליות של הבהמה אינם מותרים בשחיטת הבהמה, ואילו לעובר שפיר מהני השחיטה, ושפיר איכא למילף מטריפה דהשחיטה הועילה לו רק לענין טומאת נבלות ולא לענין היתר אכילה.

(2) לדעת ריש לקיש דין האבר המדולדל שוה לדין אבר העובר היוצא, דלרבי מאיר כלל לא הועילה עליו שחיטה, ולרבנן הועילה עליו השחיטה לטהרו מידי טומאת נבלות. ודעת רבי יוחנן דבאבר המדולדל לא פליגי, ומעיקרא סברו דכולי עלמא מודו דאינו נותר כלל עם הבהמה, ולא דמי לאבר דעובר משום דמהני ליה חזרה (לדעת רבי יוחנן אליבא דחד גיסא בסוגיא דלעיל). ולבסוף הסיקו דאדרבה כולי עלמא מודו דמהני ליה שחיטה לטהרו מידי טומאת נבלות, דהא סוף סוף גופה הוא. והכי מוכח מהא דאמר רבי מאיר לרבנן דאין ללמוד אבר דעובר מאבר המדולדל משום דגופה הוא, ואי נימא דאף רבנן לא אמרו הכי באבר המדולדל, למאן קאמר הכי רבי מאיר.

ב. (1) באופן שהבהמה מתה מסקינן דמיתה עושה ניפול, ולהכי חשבינן להו כנפלו מן הבהמה מעיקרא, והבשר הרי הוא טהור, דהרי בשר הפורש מן החי אין עליו טומאה. אלא דאם יוכשר יקבל טומאת אוכלין. והאבר הפורש יש עליו רק טומאת אבר מן החי, ואם יפורש הימנו חתיכה שאינה אבר אינה מטמאה.

(2) הגמ' סברה להוכיח שאין שחיטה עושה ניפול מהא דשנינו שאם יש אבר או בשר המדולדל בבהמה ונשחטה הבהמה, דלרבי מאיר הוכשרו בדמיה, ואי נימא דשחיטה עושה ניפול, אמאי בעינן הכשר לאבר, הרי יש עליו טומאת אבר מן החי דהרי נפל מן הבהמה. ודחו דאיכא למימר דהאי הוכשרו קאי רק על הבשר, דלענין הבשר אף אי נימא שחיטה עושה ניפול, הרי אין עליו טומאת אבר מן החי משום דאינו אבר. ואף דקתני הוכשרו בלשון רבים, איכא למימר דקאי על בשר הפורש מן הבהמה ובשר הפורש מן האבר, וקמשמע לן דלא מהני לבשר הפורש מן האבר הא דקיבל טומאה חמורה בעודו מחובר. אמנם רב יצחק בר יוסף אמר רבי יוחנן חידש, דהוכשרו קאי גם האבר, משום דאין שחיטה עושה ניפול. וכתבו התוס', דמהא דדם השחיטה מכשירתו אינו ראייה, דהא איכא למימר דמדין יד הוא.

(3) אין בו טומאת אבר מן החי, משום דרק בשר גידים ועצמות הוי אבר לענין אבר מן החי. ולענין טומאת אוכלין, אם בזמן השחיטה האבר היה מחובר, לדעת רבי מאיר הוכשר בדם השחיטה ותו אינו טעון הכשר, ולדעת רבי שמעון אין דם השחיטה מכשרת, ואף לא השחיטה עצמה, וביארו התוס' דאף אי נימא דמדאורייתא השחיטה התירה אף את האבר המדולדל, מכל מקום כיון דמדרבנן אסור באכילה, אף אין השחיטה מועלת להכשירו לקבלת טומאה [דהא האי דינא דהכשר שחיטה אליבא דרבי שמעון מדרבנן בעלמא הוא]. ואם האבר נתלש קודם השחיטה, כל עוד שהבשר מחובר לאבר, שפיר מצטרף עם כזית אחר לקבל טומאת אוכלין, משום דעתה יש עליו אף טומאה חמורה. אבל לאחר שיתלש טעון הכשר, ולא מהני מה שהיה עליו טומאה חמורה, ואינו דומה לסופו לטמא טומאה חמורה דקיימא לן דאינו טעון הכשר. [אמנם רבי שמעון גופיה דסבירא ליה דבעינן אוכל שאתה יכול להאכיל לאחרים, סבירא ליה דלית ביה טומאה].

ג. (1) באופן שהבהמה מתה הורה רב דלוקה, ואתי לאשמועינן דלאו משום נבילה מתירין ביה אלא משום אבר מן החי, דהא שחיטה עושה ניפול. ובאופן שהבהמה נשחטה, הורה רב דאינו לוקה, משום דמדאורייתא מותרת באכילה דאין בה אלא מצוות פרוש מדרבנן בעלמא. (2) מדכתיב במוותם ילפינן דרק מיתה עושה ניפול ולא שחיטה, דהא בדדמת איירי כבר ילפינן מדכתיב "וכי יפול מנבלתם". ואף דהאי קרא איירי בשרצים דלית בהו שחיטה, מכל מקום כיון דאינו ענין לשרצים, דרשינן לה לענין בהמה. [ומדכתיב עוד "במותם" ילפינן דדוקא לחים ממאים ולא יבישין. וכתבו התוס' בתירוץ אחד, דילפינן מינה נמי לענין דדוקא אבר מטמא ולא בשר, דבעינן דומיא דמתה דאינו מחליף]. (3) לדעת רב חסדא, פלוגתייהו היא רק בעובר חי דיש במינו שחיטה אגב אמו, אבל בעובר מת כולי עלמא מודו דאין השחיטה מועלת כלל ליד היוצאת. ולדעת רבה, פלוגתייהו היא אף באבר דעובר מת.

(4) לתנא דמתניתין אינו נטהר על ידי שחיטתו, משום דאין במינו שחיטה וילפינן ליה מבהמה טמאה דכיון שאין במינה שחיטה אין השחיטה מועלת לה אף לטהרה מידי נבלותה. ולתנא דתורת כהנים דיש במינה שחיטה אגב אמו, צריך לומר דסבר כדאמרין בשבת דילפינן לה מדכתיב "לאכלה" יצאה זו שאין שחיטתה מתירתה באכילה. אמנם כתבו התוס', דלדעת רבא בשבת דטעמא דתנא קמא דלא יליף מטריפה משום דאין במינה שחיטה, צריך לומר דמאי דאיתי קרא דלאכלה לאסמכתא בעלמא הוא. אי נמי, אף תנא דמתניתין סבר דעיקר הילפותא היא מדכתיב לאכלה. ודעת רבי יוסי ור"א ברבי שמעון, דשפיר מהני שחיטה לטהרה מידי נבילה, דומיא דטריפה. (5) שחיטה מהניא ליה. ולדעת תנא דמתניתין פשיטא הוא, דאף דבהמה טמאה אשכחן דלא מהני אפילו לטהרה מידי נבילה, שאני בהמה טמאה דאין במינה שחיטה. אבל לתנא דתורת כהנים דסבר דאשכחן אף יש במינה שחיטה שאין שחיטה מטהרתה כגון בן ח', צריך לומר דדרש לה מדכתיב "וכי ימות מן הבהמה" דמקצת מטמא ומקצת אינה מטמאה, והיינו על ידי שחיטה.

ד. (1) אם הוא מת כולי עלמא מודו דכיון דאינו בהמה לעצמו, שחיטת אמו מטהרתו. ואם הוא חי, לדעת רבי מאיר כיון דיש הכא חדשים ואוריא (עיין רש"י וראשונים), הרי הוא עומד לעצמו ואינו נותר בשחיטת אמו. ולדעת רבנן כיון דאכתי לא נולד, שחיטת אמו מטהרתו. [ולמסקנת הגמ' איכא עליו איסור מדרבנן, ולרבי שמעון שזורי אף איסור מדרבנן ליכא]. ואין לפשוט מהכא לענין שחיטה לבן ט' חי במעי אמו, משום דאיכא למימר דאף לרבי מאיר כל עוד שהוא במעי אמו אין סימניו חשובים סימניו. ומאידיך יש לומר דמהני ואפילו לרבנן, משום דר' סימנים אכשר בה רחמנא.

(2) לדעת ריש לקיש אליבא דרבי יהודה דאמר דבן ט' נותר בשחיטת אמו, אין עליו כרת משום דם הנפש, ומסקינן דאף דבעלמא סבירא ליה לרבי יהודה דאף דם התמצית בכרת, מכל מקום כיון דילפינן לה מריבויא דכל דם, מקשינן לה לדם, דדווקא היכא דאיכא משום דם הנפש איכא נמי משום דם התמצית. ולרבי מאיר דטעון שחיטה לעצמו, אף בדם איכא כרת. ולדעת רבי יוחנן דאף לרבי יהודה יש עליו כרת. [ונחלקו הראשונים האם הוא משום דלא דרש דם וכל דם. או דסבר דאף לרבי יהודה נחשב הוא דם הנפש].

(3) לדעת רבי מאיר חותך שמנו מעיקרו. וכתבו התוס' דהוא הדין בגיד השליל, דהא רבי מאיר קאמר "בכל מקום שהוא" לאתווי שליל. ולדעת רבי יהודה גוממו עם השופי ואינו משרש אחריו.

(4) הרובע בן פקועה כולי עלמא מודו דחייב דרק לענין שחיטה יש בו קולא אליבא דרבנן. ולענין מפרכסת כתבו התוס' דחייב דעדיף טפי מבן פקועה. אי נמי כתבו התוס', דבמפרכסת טהורה לישראל דאיכא עליה היתר שחיטה, אף הרובעה יהיה פטור.

(5) לפדותו בשווי וודאי מהני, אבל לפדותו כפדיון פטר חמור בשה, מסקינן דאליבא דרבי וודאי דאפשר לפדות בו, דהא וולד מעליא הוא דהרי צריך לשוחטו. ובדעת רבנן דאינו טעון שחיטה, נחלקו רב אשי ומר זוטרא, דלרב אשי פודין בו, דלא חיישינן בהא דשחוט הוא דהא רהיט ואזיל, ומשה דפסח לא ילפינן כי היכי דלא ילפינן לתמים זכר ובן שנה. ולמר זוטרא אין פודין. ומסקינן דיליף לה משה דפסח, דכי היכי דיוצא דופן אינו בפסח, כן נמי בן פקועה דאף הוא כיוצא דופן, [והתוס' כתבו דלא ילפינן מדין בן פקועה דתוס', אלא מדין שחוטתה

דפסחן. אמנם שאר דיני דפסח לא נהגו דהא כתיב "תפדה" לרבות אבל הא מסתברא למעוטי כיון דכבשר בדיקולא הוא. והתוס' כתבו, דאי משום יוצא דופן, הא אף לרבי מאיר יש למעט, אלא משום שחוטא ממעטינן ליה.

ה. (1) איירי בבן פקועה בן ט' שגדל והלך בנהר. ואמר רבי יוחנן דאתיא רק כרבי יוסי הגלילי דאמר דמשכחת לה תומאת אוכלין אפילו מחיים, דאי לרבנן, הא אף אי נימא דיש עליו היתר שחיטה, מכל מקום חי הוא ואינו מקבל תומאה. ורבי יוחנן סבר להוכיח מינה דעובר שבמעו בהמה אינו חלק מן הבהמה אלא גוף נפרד הוא, ונפקא מינה דאם אמו נטמאה הרי הוא שני ולא ראשון, ומשום הכי בעי שיעבור בנהר. ודחו, דבאמת הוא חלק מאמו ונכשר עמה, אלא איירי בילדה יבשיתא בלא דם, ואתיא דלא כרבי שמעון דאמר דהשחיטה עצמה מכשרת. (2) לדעת בית שמאי מיד כשניצודו, דכיון דאינן טעונין שחיטה הרי מיד הוא אוכל. ולדעת בית הלל רק משימותו, משום דחי אף דמותו באכילה אינו מקבל תומאה. ולרבי עקיבא משעה שכבר אינם יכולין לחיות ואפילו אכתי לא מתו. ואיבעיא לן היכא דנולדו סימני טריפה בדגים, האם חשיב כאין יכולין לחיות ולרבי עקיבא יקבל תומאה, דאפילו למאן דאמר טריפה חיה, איכא למימר דדגים דוטרטא חיותיהו טריפתן מחשבה להו כאין יכולין לחיות, או דלמא דטריפה הוי דין רק היכא דניתר על ידי שחיטה. ודג מקרטע, לרש"י היינו מפרפר דכבר יבש בו כסלע בין סנפיריו, ולרבי עקיבא מקבל תומאה ולבית הלל אינו מקבל תומאה. ולתוס' היינו דג שמקפץ בחוזה דעדיין יכול לחיות אם יחזירוהו למים, ולבית שמאי מטמא ולרבי עקיבא אינו מטמא.

(3) היכא דנולד כבר, לדעת רבי יוחנן אליבא דלישנא קמא, סגי בלידה להחשיבו חלב ואסור באכילה. אמנם אם נמצא במעי אמו, כי היכי דהותר בשחיטה כך חלבו נמי הותר, דאף הוא בכלל "כל בהמה". ולדעת ריש לקיש בעינן נמי חדשים וכולי עלמא מודו דחלבו שרי. וללישנא בתרא בגמ', כל דלא כלו חדשיו כולי עלמא מודו דאינו חלב, ולאחר דכלו חדשיו, לדעת רבי יוחנן סגי להחשיבו בהמה ויש עליו איסור חלב, ואפילו היכא דלא נולד אלא תלשו ממעי אמו. מלבד היכא דנמצא במעי אמו דהותר אליבא דרבי יהודה. ולדעת ריש לקיש בעינן חדשים ולידה וכל שתלשו ממעי אמו לאו חלב הוא. ויש צד בגמ' דריש לקיש למד את שיטתו מהא דהתורה מיעטה חלב שליל מהקרבא. וכתבו התוס' דאין להוכיח מחלב לענין שחיטה במעי אמו, דהא אף רבי יוחנן דאמר דהוי חלב, הני מילי היכא דהוציאו ממעי הבהמה, אבל במעיה אכתי לאו חלב הוא. ומאידך אף לריש לקיש יש לומר דבמעי אמו מהני ליה שחיטה כי היכי דמהני ליה שחיטת אמו.

ו. (1) לדעת רב אמי, לרבנן מועילה לו שחיטת אמו כדי לטהרו מידי תומאת נבלות אבל באכילה אין מה שיתירנו, דהא לו עצמו ליכא סימנים כיון דנמצא הוא במעי אמו ולא נולד קודם שחיטתה. ולדעת רבי מאיר שחיטת אמו לא הועילה לו כלל ויכול לשוחטו בעצמו. וכתבו התוס' דאף דבקרעה מבואר במתניתין דמהני ליה שחיטה, שאני הכא דרבנן אוסרים משום דכבר חיילה עליה שחיטה דאימיה. ולדעת רבא, אף רבנן מודים דאם אינו נותר בשחיטת אמו שפיר יש להתירו בשחיטת עצמו. ומסקינן, דאם מת לבסוף הרי שחיטת אמו הועילה לו שאינו מטמא תומאת נבלה.

(2) איכא בינייהו הפריס על גבי קרקע [היינו עמד או הלך], דלרבנן טעון שחיטה מדרבנן דלא יבואו להחליפו באחר. ולרבי שמעון שזורי לא גזרינן. ומסקינן דקיימא לן כרבנן, דהא אין הלכה כרבי שמעון שזורי אלא לענין מסוכן שאמר כתבו גט לאשתי ולא אמר תנו, וכן לענין תרומת מעשר של דמאי דחורה למקומה. ומכל מקום היכא דהוא מילתא דתמיהא, כגון שהוא קלוט, או לאיכא דאמרי כגון שהוא קלוט בן קלוטה, אף רבנן מודו דשרי בלא שחיטה, דהא מידכרי אינשי ולא יבואו להחליפו.

(3) רב משרשיא חידש דלמאן דאמר חוששין לזרע האב, אותו וולד אין לו תקנה, דהרי מצד אביו יש עליו כבר היתר שחיטה, דהרי ההיתר של בן פקועה נאמר אף לדורות [מלבד דעת רבי יוחנן דאינו מועיל לבנו, ואולי רבי יוחנן מדרבנן בעלמא איירי]. ומצד אמו הרי טעון שחיטה, וחשיב כאילו סימן אחד שחוט וחבירו לא, ולא מועיל עכשיו שישחטנו דהא אין לך שהיה גדולה מזו. וכתב רש"י דלמאן דאמר ד' סימנים אכשר בה רחמנא, שפיר יהני לשוחטו. והתוס' כתבו דאף לדידיה ליכא תקנה, דהא כל סימן וסימן נחשב כבר כחציו שחוט.

ז. (1) למעלה מן הארכובה העליונה כולי עלמא מודו דהוי טריפה. ובין הארכובה העליונה לתחתונה, לדעת לישנא קמא בגמ' הוא פלוגתא דרב יהודה אמר רב ועולא, דלרב יהודה כל חתך בזה המקום הוי טריפה. ולעולא רק במקום צומת הגידין הוי טריפה, משום ניטל צומת הגידין דהוא טריפה אף דלא נחתך העצם. ולדעת רב פפא, אף לרב יהודה אמר רב רק במקום צומת הגידין הוי טריפה. ולמטה מארכובה הנמכרת עם הראש, כולי עלמא מודו דאינה נטרפת בהכי. וללישנא קמא דרב יהודה אמר רב, מתניתין אארכובה התחתונה איירי, משום דמשמע דלמטה ולמעלה דקתני בה מיד סמוך לה משמע, ואי בארכובה העליונה הא למטה מיד סמוך לה נמי הוי טריפה, דרק למטה מצומת הגידין הוי כשרה. ולדעת עולא שפיר איירי בארכובה העליונה, דלמטה הימנה מיד בסמוך נמי כשרה כל עוד שלא נחתך בצומת הגידין גופיה.

(2) נחלקו בגמ' האם הוא מתחיל מיד בערקום או רק מעל הערקום, או רק בחלק העצם הערום מן הבשר שנמצא מעל הפרק של הארכובה התחתונה, או רק מהיכא דעלה כבר על הבשר הנמצא בסמוך לארכובה הנמכרת עם הראש. [ברש"י מבואר דלמאן דאמר שנמצא על העצם, דווקא על העצם הוא הצומת ולא מה שעולה על הבשר]. וכוחן מגיע עד היכא דהם צומתין ביחד אבל היכא דמתפצלים כבר בבשר לא הוי צומת הגידין. ושמואל נתן סימן לדבר, דבשור שיעור אורכו הוא "ארבעה בטדי". ובהמה דקה כל עוד שהם בולטים קשים עבים וגדולים ומראיתן לבן, הוי צומת הגידין, ולדעת מר בר רב אשי אף צלולים אפילו שאינן לבנים הוי צומת הגידין.

ח. (1) לדעת אמימר משמיה דרב זביד כל שניטל רוב מנין או רוב בנין הוי טריפה, והיינו או דניטלו תרי הקטיני או דניטל חד אלימי. ולדעת מר בר רב אשי סגי או ברוב מנין או ברוב בנין. ואיכא לישנא דלדעת רב כל שרוב אחד מהם נקרע הוי בכלל ניטל, ושמואל פליג עליה וסבר דסגי בתרי שלמים, והיינו כמר בר רב אשי. ואיכא לישנא בדעת רב דווקא אם נחתכו כולן ברובם הוי טריפה. ולדעת שמואל אפילו נחתכו כולן ברובן סגי, דהא אפילו חוט הסרבל מהני לדידיה [ועיין עוד ברא"ש ובחידושי הרשב"א]. ובעוף יש ששה עשר חוטי, ואפילו נקרע אחד הוי טריפה משום דעתידים כולם להפסק.

(2) פסק רש"י כמר בר רב אשי דסגי ברוב מנין ורוב בנין, דהא בכללי ש"ס הלכתא כוותיה בר ממיפך שבועה ואודיתא. [והתוס' הוסיפו דאף בהא דאמר דצומת הגידין היינו אפילו היכא דצלולין ולא לבנים, לית הלכתא כוותיה]. ולענין נחתכו רגליה פסק לחומרא כלישנא קמא דרב דרק למטה מארכובה התחתונה הוי כשרה, אבל למעלה הימנה בכל מקום הוי טריפה, וכן בצומת הגידין לבדה נמי הוי טריפה.

(3) מסקנת סוגיין דשמואל הודה לרב דנשברה דינה כנחתך. ואם היה למטה מן הארכובה [ולדעת רש"י היינו התחתונה] הבהמה כשרה, והאבר רק אם יש עליו רוב בשר נכשר בשחיטת אמו, ואם לאו אמרינן דאפילו אינו מטמא במשא משום דשחיטה עושה ניפול, אמנם דחינן דלענין לטהרה אינו עושה ניפול. ולמעלה מן הארכובה, אם אין רוב בשר אף הבהמה טריפה, ואם יש רוב בשר הכל שרי.

(4) נחלקו בגמ' אם הוא רבו עוביו או רוב הקפו, ולרש"י רוב עוביו היינו שיכסה את רוב חלל השבר היוצא לחוץ, ורוב הקפו היינו רוב הקף העצם ואפילו כל חלל השבר נגלה לחוץ. ולתוס' רוב עוביו נמי קאי על העצם, ונפקא מינה בעצם שמצד אחד עבה ומצד אחד צרה. ומסיק רב פפא דבעינן תרווייהו. ולענין עור, איכא תרי לישני בדעת רבי יוחנן האם מגין בפני עצמו, [ולמסקנת הגמ' מהני רק היכא דהעור דבוק

בעצם גופיה], או דמהני רק להצטרף עם מחצה בשר. ודעת רב נחמן נמי איכא תרי לישנא האם מהני רק להצטרף עם מחצה בשר, או דמהני רק להשלים לרוב בשר.

ט. (1) לענין טומאת אוכלין מבואר במתניתין דיש עליהם טומאת אוכלין. אמנם דעת רבי יוחנן דהאי דעת יחידאה הוא, ולהלכה קיימא לן דאינם מטמאים טומאת אוכלין דאזלינן בתר סופם דעשויים להתקשות. ורבי יוחנן סבר דשפיר אפשר ללמוד לדין פסח אף מדין טומאה, ומבואר בגמ' דהוא הדין לענין להגיין על העצם דנשברה, דכל ששמו בשר הרי הוא מגין. אלא דמעיקרא סבר רבי יוחנן כהאי מתניתין דטומאה, ולבסוף הדר ביה וסבר דהאי מתניתין יחידאה היא. וריש לקיש סבר דאין לדמות טומאה לפסח, משום דטומאה לא בעינן בשר אלא כל דבר הנאכל הרי הוא מקבל טומאה. ובירושלמי מבואר, דשאני פסח דיש בו מיעוט דבעינן דווקא בשר.

(2) מסקינן דאם יש רוב בשר החופה, אפילו דניטל הימנה קורטיתא, הרי היא בכשרותה.

(3) היכא דאין הבשר דבוק לעצם הרי הוא ספק, ואין ללמוד את דינו מדין עור דאמר רבי יוחנן לחד לישנא דמגין אפילו בלא בשר, משום דאיכא למימר דרבי יוחנן איירי דווקא היכא דהעור דבוק לעצם כגון בשיפולי העצם דאין בה בשר. ואם נקדר מעל השבר, כיון דיש לו רפואה להעלות ארוכה על ידי שיסרטו אותו בעצם, שפיר מהני, והני מילי שהתחילו לעלות עליה קרומים.

(4) מותרת היא באכילה, וילפינן לה מדכתיב "כל בבהמה תאכלו", והני מילי למי שנפשו יפה ואינו קץ בה. אמנם אינה מטמאה טומאת אוכלין כיון דאינה אוכל, אלא אם יחשוב עליה לאכילה. ומכל מקום אין בה טומאת נבלות מכיון דאינה בשר אלא אוכל בעלמא.

י. (1) לענין טומאת נבלות אינה מטמאה, משום דכתיב "בנבלתה" וממעטינן מינה עור. ולענין טומאת אוכלין, כיון דעתה ראוי לאכילה שפיר מטמא. אלא דבעור חמור דקשה ומאוס, איכא ביה ספיקא האם מהני ליה שליקה לקבל טומאת אוכלין.

(2) מבואר במתניתין דאסורה באכילה, משום דאין מקצת שליה בלא ולד ויש לחוש שמא יצא באותו מקצת ראשו של הולד והוי כילוד. ומסקינן, דלדעת רבי אלעזר אף אם נמצא בה ולד אחר שלא נולד, אין תולין שהשליא היתה של זה שבפנים, אלא תולים שהיה אף ולד אחר אלא שנימוח והשליא אסורה. אלא אם כן השליא קשורה בו דבכהאי גוונא וודאי שלו היא. וכתבו התוס', דאף לרבי אלעזר, אם יצא קודם הולד הוי רק ספק שמא נימוח הולד, וכיון דאף אי נימא דהיה ולד אחר דלמא לא יצא רובו, הוי ספק ספיקא ואינו אסור באכילה. ולדעת רבי ירמיה, אף באינה קשורה בו, לעולם יש לתלות בולד הוודאי ולא אומרים שהיה עור אחד ונימוח.

(3) נחלקו רבנן ורבי מאיר ביולדת דמות חיה או עוף האם דינו כולד לענין ימי טומאה וימי טוהר. ולדעת רבנן אין לה אלא כטומאת נדה, ולדעת רבי מאיר דינה ככל לידה. והיכא דיצאה עמה אף שליא, מבואר בברייתא דיש לחוש שמא היה בה ולד אחר דיש לו צורת אדם, ואף לרבנן יש עליה חומר כולד נקיבה וכולד חיה ועוף. ולרבי מאיר יש עליה רק חומר זכר או נקיבה [ונפקא מינה לענין ימי טוהר וימי טומאה]. ואם השליא קשורה בה, לא תלינן דהיה ולד אחר.

(4) המבכרת שהפילה שליא, ישליכנה לכלבים, משום דרק מיעוט היולדות הוי קדושה בבכורה, דהרי יש מיעוט מפילות וגם באלו שלא מפילות הרי יש מחצה היולדות נקבות. ולא דומה לחררת דם דקתני התם דטעונה קבורה, משום דהתם הוא לפרסם הענין דנפטר רחמה והולד הבא אחריה אינו קדוש. ובולד קדשים יש לקבורו, דהא רובא בר מיקדש, דהרי בין זכרים ובין נקבות קדוש, ואי נימא דוולדות ממעי אמנן קדושות, אף נדמה קדוש, ורק דמות יונה אינה קדושה.

יא. (1) סוקרו בסיקרא, משום דאין זה אלא כדי שיראו אנשים ויבקשו עליו רחמים, ולא משום ניהוש הוא, ומהאי טעמא שרי נמי לתלות בו פירותיו. וכן שרי לטוענו באבנים, דענין זה הוא ענין של רפואה, דעל ידי שמכחיש כוחו שוב לא ישיר פירותיו.

(2) אותו ואת בנו נוהג בין בחולין ובין במוקדשין, וילפינן לה מדכתיב לפרשת אותו ואת בנו גבי קדשים, וליכא למימר דקאי רק על קדשים, דהא "שור" הפסיק הענין. וליכא למימר דקאי רק על חולין, דהא איכא "ו" מוסיף. ובלאו האי ילפותא הוי אמינא דכיון דכתיב שור הפסיק הענין ואינו נוהג אלא בחולין. ונוהג הוא בכל זמן ואפילו היכא שאין בית ואין קדשים, משום דרק להקריב קדשים אי אפשר, אבל להקדיש קדשים שפיר אפשר.

(3) מבואר במתניתין דהשוטט אותו ואת בנו אינו נאסר באכילה, וכתבו התוס' לקמן, דאתי לאשמועינן דלא אסרינן ליה משום "לא תאכלו כל תועבה". וברש"י מבואר דהוא אגב שאר מילי.

(4) אותו ואת בנו נוהג רק במיני בהמות, כדכתיב "שור ושה". ולא ילפינן שור שור משבת, משום דהתם מרבינן אף בהמה טמאה, ובבהמה טמאה לא שייך אותו ואת בנו. אי נמי, דאי משבת ילפינן למה לי למיכתב אף שה. אי נמי, דכיון דבעינא דקדשים הוא דכתיב, ילפינן רק דומיא דקדשים, וכיון דליכא חיה בקדשים, ליכא למילף מינה שור שור משבת.

יב. (1) רש"י כתב דילפינן לה מדכתיב "שור שה כשבים ושה עזים". והתוס' כתבו דילפינן לה משה דפסח. ובסוגיא דבבא קמא מסקינן דנפקא מינה בדינא דרבא לענין פדיון פטר חמור, דאין פודין בכלאיים. ולר"א דהתיר בכלאיים, ממעטינן מינה טמא הנוול מן הטהור ועיבורו מן הטמא. וכתבו התוס', דבלאו האי בנין אב לא הוי ילפינן לה בגזירה שוה מפסח, משום דאיכא ריבוי דתפדה תפדה, וכלאיים עדיף טפי לריבויא.

(2) אותו ואת בנו נוהג אף בכלאיים, וילפינן לה מדכתיב "או". [או מדכתיב "אותו"]. וכתבו התוס' דליכא למילף בגזירה שוה שה מפסח כי היכי דילפינן לענין שה דפדיון פטר חמור, משום דהכא לאו מופנה הוא.

(3) לדעת רבנן אותו ואת בנו נוהג רק בנקבה, וילפינן לה מדכתיב "בנו" דרק מי שכרוך אחריו דהיינו האם קרוי בנו. ולדעת חנניה, נוהג הוא בין בזכרים ובין בנקבות, דהא כתיב נמי "אותו" דמשמע לשון זכר. ושמואל פסק כחנניה. אמנם התוס' כתבו דר' אבא ואבבי ועוד סברו דלית הלכתא כחנניה. וכן מוכח מהתרגום שתיירגם בלשון נקבה. ולענין שילוח הקן, כולי עלמא מודו דנוהג רק בנקבות, דהא כתיב "שלח תשלח את האם", וליכא למימר דאורחא דמילתא הוא, דהא כבר כתיב "והאם רובצת", והוי ליה למיכתב שלח תשלח אותה.

יג. (1) לדעת חכמים מותרים להרביע פרדות זה על זה, משום דחוששין לזרע האב, ועל כן בכל פרד יש גם חמור וגם סוס, ולא אמרינן דאתי צד סוס ומשתמש בצד חמור, וכי היכי דאמרינן גבי חצי עבד חצי בן חורין דאסור בשפחה ובבת חורין, דשאני כלאיים דאתרי מיני קפיד רחמנא, והכא כל הפרדות מין אחר הם. ולדעת ר' יהודה אין זה ברירא דחוששין לזרע האב, ועל כן אין להרביע על פרדה אלא דומה לה ממש באב ואם. ומסקינן, דאף מין אמו אין להרביע עליו, משום דלמא כן חיישינן לזרע האב ורק לחומרא אמרינן דאין חוששין.

(2) יש אפשרות לבדוק על ידי סימנים, דאם אוזניו גדולות וזנבו קצר ועבי קולו, בידוע דנולד מן החמורה. ואם אוזניו קצרות וזנבו ארוך וקולו צניף, בידוע שנוול מן הסוסה. ונפקא מינה לענין כלאיים, דהרוצה להנהיג מרכבתו בפרדות, יש לו ליטול רק אלו שדומים בהנך הסימנים. ואמרינן בגמ' דמוכח מהכא דסימנים דאורייתא. וכתב רש"י דנפקא מינה הוא לענין השבת אבידה בסימנים.

יד. 1) לענין אותו ואת בנו דנוהג רק בבהמה, לרבנן דמספקא להו אי חיישינן לזרע האב, יש לאוסרו באותו ואת בנו, משום דלהאי גיסא דחוששין הרי יש בו מקצת שה. ולדעת ר"א נמי מספקא ליה אי חוששין, אמנם מקצת שה לא מהני, ולהכי שרי באותו ואת בנו. ולענין כיסוי דנוהג רק בחיה, כולי עלמא מודו דיש לכסותו, דלרבנן הרי יש בו צד חיה. ואף לר"א דאמר מקצת צבי לא אמרינן, מכל מקום שמא אין חוששין ויש בה רק חיה. ולענין חיוב מתנות לכהן דנוהג רק בבהמה, כולי עלמא מודו דחצי וודאי דאינו חייב, דהא מצד אמו הוא חיה. ובאידך מקצת כולי עלמא מודו דאינו חייב משום דהמוציא מחבירו עליו הראיה. וכתבו התוס', דדעת ר' יוחנן לקמן דאיכא ילפותא מקרא לחייבו בכל המתנות. ועוד כתבו, דלענין חלבו כולי עלמא מודו דחלבו כחלב בהמה, דאיכא ילפותא מקרא.

2) לענין אותו ואת בנו וודאי דנוהג דהא אמו בהמה. ולענין כיסוי, לרבנן יש לחייבו דהא שמא חיישינן ויש בו מקצת צבי, ולר' אליעזר וודאי אינו חייב, דהא אף אי חוששין הא הוי רק מקצת צבי. ולענין חיוב מתנות כולי עלמא מודו דאינו חייב, משום דהמוציא מחבירו עליו הראיה, דשמא אין חוששין ואפילו מקצת חיוב ליכא. לענין חלבו יש לאסור דילפינן מקרא.

3) אי נימא דאיירי בצבי הבא על התיישה, אתי שפיר רק לרבנן, דאי לרבי אליעזר הרי וודאי דאינו חייב בכיסוי, דגם אי חיישינן לזרע האב, הא הוי רק מקצת צבי. אבל לרבנן כיון דיש ספק אי חייב בכיסוי, אין לשוחטו ביום טוב. ואי איירי בתייש הבא על הצביה, לרבנן הרי וודאי חייב בכיסוי מצד אמו, ולר"א הוא ספק דשמא חוששין לזרע האב ולא הוי כולו צבי. וכתב רש"י דעדיף טפי לאוקמי כרבנן.